

2. Колосова. В. Допомога Групи Світового банку Україні в період війни та відновлення країни. 20.02.2023. URL: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/mizhnarodni-vidnosyny/dopomoha-hrupy-svitovoho-banku-ukrayini-u-period-viyny-ta>

Андріана Кошелюк
Західноукраїнський національний університет
м.Тернопіль

СВІТОВА ОРГАНІЗАЦІЯ ТОРГІВЛІ: ВИКЛИКИ В УМОВАХ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ

Міжнародні конфлікти, такі як війна чи агресія зазвичай супроводжуються економічними санкціями і блокадами, руйнуванням інфраструктури та економічною нестабільністю і, неминує, призводять до порушення торгівельних зв'язків та операцій, що може мати негативні наслідки як для економічного розвитку окремих країн, так і для стабільності глобальної економіки. Умови війни створюють складнощі для міжнародної торгівлі та регулювання торгових проблем, проте Світова організація торгівлі (СОТ) як міжнародна організація, що регулює правила торгівлі між країнами може виконувати певні функції та сприяти вирішенню проблем, навіть у цих умовах. Хоча СОТ і не може самостійно вирішувати політичні або військові конфлікти, однак прагне забезпечити чітку та прозору систему правил торгівлі, яка може допомогти стабілізувати економіку та сприяти мирному врегулюванню конфліктів шляхом сприяння економічному зближенню, співпраці та розвитку.

Агресія та початок повномасштабної війни росії в Україні призвели до таких економічних наслідків для національної та глобальної торгівлі як

- скорочення експорту української сільськогосподарської продукції та інших товарів, спричинена блокадою українських портів;
- зростання цін на продовольство та енергоресурси на світових ринках через зменшення поставок з України та росії;
- порушення ланцюгів постачання в багатьох галузях промисловості через блокаду портів та руйнування інфраструктури;
- посилення економічної нестабільності у багатьох країнах світу та Європи, в тому числі, через запроваджені санкції проти росії.

Сьогодні СОТ відіграє важливу роль у врегулюванні торгових проблем, що виникли внаслідок війни в Україні, зокрема

- постійно моніторить ситуацію та публікує звіти про вплив війни на світову торгівлю;
- сприяє укладанню торгових угод, які допоможуть зменшити негативні наслідки конфлікту;
- СОТ може допомогти країнам, які постраждали від конфлікту, відновити свою торговельну інфраструктуру та інституції, що є важливим фактором для України.

СОТ в межах своїх функцій та обов'язків, спрямованих на регулювання міжнародної торгівлі та сприяння вирішенню торговельних питань між країнами-членами, відіграє важливу роль у забезпеченні стабільності та прозорості у міжнародній торгівлі, а також захисту прав країн-членів через дотримання міжнародних торговельних правил.

Політика СОТ, як відомо, спрямована на створення умов для розвитку вільної, справедливої та взаємовигідної міжнародної торгівлі та уникнення обмежень для неї. Проте Угоди СОТ передбачають низку підстав для виправдання тих чи інших порушень правил СОТ, зокрема Генеральна угода з тарифів і торгівлі, стаття 21 «Винятки з міркувань безпеки» дозволяє державам-членам вживати заходів «під час війни чи іншої надзвичайної ситуації в міжнародних відносинах» [1]. Війна в Україні призвела до того, що багато країн скористалися цим правом і, з огляду на безпекові винятки, розірвали або суттєво обмежили торговельні відносини з країною-агресором або запровадили обмежувальні заходи на товари з росії. Зокрема багато держав [2]:

- ввели додаткові 35 % мита на імпорту російських товарів;
- запровадили заборону (повну або часткову) експорту до росії окремих товарів (наприклад, предмети військового або подвійного призначення, предмети розкоші та високотехнологічні товари, вироби, що використовуються для виготовлення зброї тощо);
- запровадили обмеження імпорту з росії, насамперед, вичерпного палива (нафта, газ, вугілля).

Багато запроваджених санкцій спрямовані не лише на росію, а й на білорусь, яка не є членом СОТ. Загалом такі торговельні санкції демонструють певний рівень узгодженості між державами-членами СОТ.

Росія ж зі свого боку не демонструє готовності продовжувати співпрацю в рамках організації і у березні 2022 року в парламенті рф було зареєстровано проект закону про вихід Росії з СОТ, який проте досі не є прийнятий, оскільки вихід з СОТ може призвести до втрати ринків навіть із лояльними до росії торговими партнерами: Китаєм, Індією, країнами Південно-Східної Азії, Африки, Південної Америки тощо. Крім того, теоретично, рф може спробувати оскаржити торговельні обмеження, які ввели інші країни, однак навряд чи зможе вона отримати рішення компетентного органу на свою користь та скасувати санкції.

Війна в Україні створила значні виклики для співпраці та узгодженості дій країн-членів в межах СОТ. СОТ є важливим партнером України у сфері торгівлі, тому наша країна має залишатися активним її членом та використовувати всі можливості, які надає ця організація. Співпраця з СОТ допоможе Україні подолати наслідки війни та сприяти відновленню України.

Перелік використаних джерел:

1. Генеральна угода з тарифів і торгівлі від 15.04.1994. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_264#n264
2. Makhinova A., Sandul O. WTO reaction to Russian-Ukrainian war. 05.06.2022. URL: <https://sk.ua/wto-reaction-to-russian-ukrainian-war/>